



SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

ÚJ ÉV – ÚJ LEHETŐSÉGEK

*Még ki lehet nyitni.
És be lehet zárni.
Még föl lehet kötni.
És le lehet vágni.
Még meg lehet szülni.
És el lehet ásni.*

**Pilinszky János:
Infinítívusz**

◆ A vers csupa főnévi igenévből, latinul infinitívusból áll. Ez a vers címe. Pilinszky nem véletlenül döntött az idegen szó, a latin verscím mellett, hanem azért, hogy elmélkedésre késztesse. A főnévi igenév vagy infinitívusz olyan igealak, amely nincs de-finiálva, befejezetlen, meghatározatlan. A benne kifejezett cselekvés még nem valóság, csupán lehetőség, nincs meghatározva sem az ideje, sem a cselekvő személye. Itt meg még tárgyak sincs az igéknek, de azért a tárgyak képzeletben melljük állíthatók. Lezárhatok egy utat, bezárhatok egy kaput az életemben, de ki is tárhatom azt. Az embert elítélt bűnözőként fel lehet kötni, vagy öngyilkosként le lehet vágni a kötélről. A magzatot meg lehet szülni, és el is lehet ásni, elpusztítva az anyaméhben. A verscímről elmélkedve azután az olvasó lassan ráébred, hogy valójában mély értelmű szójátékkal van dolga: ő maga, az ember ez az infinitívusz. Ő is meghatározatlan. Az állatokkal ellentétben, amelyeket meghatároznak osztóneik, az embert a Teremtő nem határozta meg, meghagyta befejezetlenné, lehetőségnek, szabadnak minden napján, minden percében a jó vagy a rossz választására. A Második Törvénykönyv 30,15. és 19. versében maga Isten szólítja meg, hogy elmondja ezt neki, nem titkolva azt sem, hogy ő, az Úr egyáltalán nem semleges ebben a kérdésben:

„Nézd, eléd tártam ma az életet és a jót, de a halált és a rosszat is... Tanúul hívom ma az eget és a földet, hogy elétek tártam az életet és a halált, az áldást és az átkot! **De te válaszd az életet!**”

Isten nem dönt, nem választ az ember helyett, de drukkol neki erősen. Az ember élete tehát ez a versbeli infinitívusz. A szabad választás lehetősége tárul elé, minden napja egy-egy új lehetőség, amikor eldöntheti, hogy a jót teszi vagy a rosszat. Megválaszthatja, mit tehet azért, hogy aznap valaki jobban érezze magát, akár egy szavától, egy mosolyától, egy pillantásától, apró gesztusától. Különösen most, az új év kezdetén időszerű a választási lehetőségeink tudatosítása. Sőt, az ember akár egész élete menetét is megszabhatja, amikor választ. Választhatja irányítójának a vak sorsot, amint a legtöbben teszik, akik kényszerekre hivatkozva keresnek felmentést tetteikre, mondván: Mit csináljak, hát valahogy nekem is csak meg kell élnem, kényszerpályán mozogok, ez van, ilyen a helyzetem, ilyenek a körülményeim, meg kell tennem a rosszat, ha rosszat kapok, kénytelen vagyok rosszal viszonzni, és így tovább. Választhatja ezt. De választhatja vezetőül Krisztust is, aki maga a szabadság, akit Isten azért küldött el, hogy éppen ettől a kényszerléttől szabadítsa meg mindenkit. Nélküle minden választási lehetőségben a nehézségeket látjuk, vele viszont a nehézségekben is az új lehetőségét. ◆



Yves Tanguy (1900–1955): „Le Temps meublé” (Bútorozott idő), olaj, lenvászon, 1939.
James Thrall Soby Bequest, 1979, New York, Museum of Modern Art.